

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

Kirke som fellesskap

Ulike dimensjoner ved kirkelig fellesskap

Harald Hegstad

17. mars 2015

Felleskap som teologisk tema

- Gud vil fellesskap
 - Gud *er* fellesskap – mellom Faderen, Sønnen og Ånden
 - Gud vil fellesskap med mennesker
 - Gud vil fellesskap mellom mennesker
- Kirken som fellesskap
 - Kirken er «de helliges samfunn» (Den apostoliske trosbekjennelse) (*communio sanctorum*)
 - Kirken er «forsamlingen av de hellige» (Confessio Augustana art VII) (*congregatio sanctorum*)
 - Sakramentalt forankret: Dåpen som inngang, kommer til uttrykk i nattverden
 - Hva betyr det å *tro på* kirken som fellesskap?

Felleskap som teologisk og sosiologisk tema

- Hva er forholdet mellom det fellesskap (den kirke) vi bekjenner, og det fellesskap (den kirke) vi erfarer?
- Må vi skjelne mellom den synlige kirke og den usynlige kirke?
- Ulike perspektiver på den samme kirke
 - Et teologisk perspektiv er å se kirken som menneskelig fellesskap i lys av troen på den treenige Gud

Hva betyr fellesskap – konkret forstått?

- Et «naivt» fellesskapsbegrep: Fellesskapet er de vi kjenner og har personlige relasjoner til
 - Oversiktlig, med relativt klare grenser
 - Støttet opp av nytestamentlige forestillinger om menigheten som familie etc.
- Hjelp fra sosiologien til å utvide forståelsen av fellesskap
 - Mange typer fellesskap: store/små, løse/faste, klare grenser/uklare grenser osv.
 - Fellestrekk: Nettverk av relasjoner
 - Fellesskap er virkelige, men ikke alltid «synlige»
 - Fellesskap kan både være noe positivt og noe negativt
 - Fellesskap skaper og vedlikeholder tro

Kirken som fellesskap i Norge

- Førmoderne tid: Tiltærmnet sammenfall mellom samfunnsfellesskap og kirkefellesskap
 - Å være samfunnsborger og å være kirkemedlem ett og det samme
 - Kirken en del av statsapparatet (statens religionsvesen)

- Moderne tid: Differensiering mellom to former av det kirkelige fellesskap
 - Fellesskap av aktive medlemmer, i bedehusfellesskap og kjernemenigheter («trofellesskapet»)
 - Bred, mer passiv medlemsgruppe («folkekirken»)
 - To sosialformer av kirke som forutsetter og påvirker hverandre
- Grunnposisjoner i kirkedebatten
 - Kjernegruppene som kristent fellesskap i kvalifisert forstand, folkekirken som misjonsmark
 - Folkekirken som den egentlige kirke. Nær sammenheng kirke og folk. Lappegard: «Kirken er den religiøse dimensjonen ved samfunnet»
- Alternative ekklesiologiske strategier
 - Bygge fellesskap
 - Stabilisere folkekirken

Ny fase: Folkekirken 2.0?

- Økt religiøs og livssynsmessig pluralisering
- Samfunnet blir mer sekulært Mindre sammenfall kirkebefolkning
- Klarere skille kirke-stat
- Utviklingen av den kirkelige organisasjon
- Kirken tar selv ansvar for trosopplæring

- Ikke lenger mulig å forstå kirken som «den religiøse dimensjonen ved samfunnet»
- Vanskeligere å forstå folkekirken som «misjonsmark»

- Grensene mellom kjernegruppen og folkekirkegruppen i ferd med å bli mindre klare?

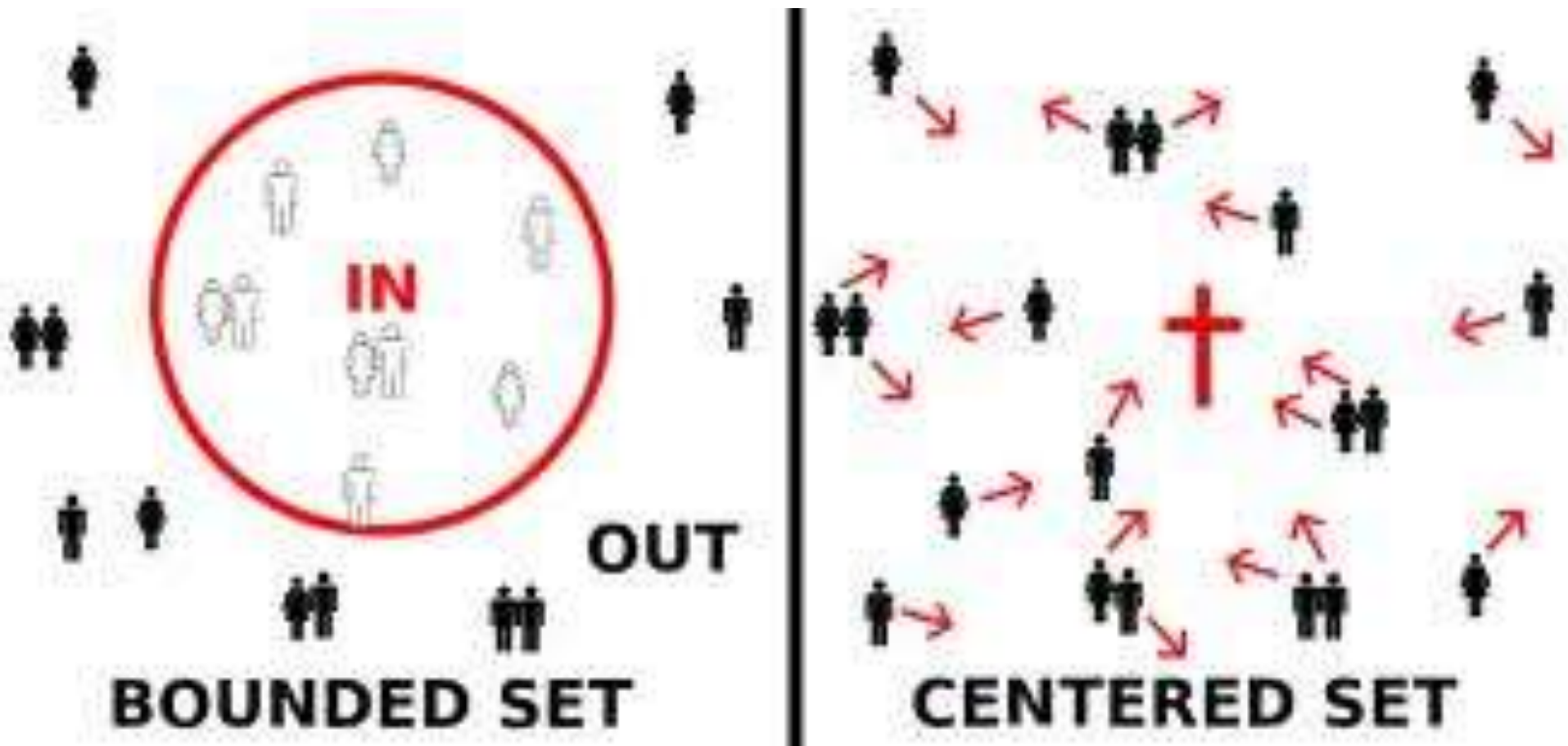
”Den norske kirkes identitet og oppdrag” (Kirkemøtet 2004)

- ”Som folkekirke er Den norske kirke ikke identisk med folkefellesskapet, men er et særegent fellesskap bygd på dåpen og troen.” (pkt. 2)
- Til uttrykk i den kirkelige demokratireformen:
Velgerne tiltales som medlemmer, ikke som samfunnsborgere

Hvordan tenke om kirkelig fellesskap i en ny situasjon?

- Ta høyde for en kompleks virkelighet: Ulike typer relasjoner og nettverk av relasjoner, mange «fellesskap i fellesskapet»
- Både sosiologiske og teologiske grunner for et inkluderende fellesskapsbegrep
- Relasjonen til sentrum det som holder fellesskapet sammen, ikke definisjonen av grensene

Et fellesskap bestemt ut fra sitt sentrum, ikke sine grenser (Paul Hiebert)

Felleskapets ulike former

- Ulike dimensjoner: Felleskap i tro og felleskap i praksis
- Det store felleskap og de små
 - gudstjenestefelleskapet
 - familien, grupper i menigheten
- Felleskap i kirken utover menighetens grenser
 - i vår kirke, med andre kirker, i andre land
- Forholdet til andre felleskap
 - lokalsamfunnet, andre organisasjoner

Menighetsutvikling som fellesskapsutvikling

- Å skape bilder av fellesskapet i folks bevissthet
- Vedlikeholde enkeltmenneskers relasjoner til kirken gjennom eksisterende møtepunkter – og ved å skape nye
- Kvalifisere felleskap som kristent felleskap (gjennom praksis og fortolkning)
 - Herunder det «naturlige» fellesskapet i ekteskap og familie
- Styrke relasjonen til sentrum i fellesskapet (uttrykt i gudstjenesten)

- Skape bevissthet og anerkjennelse av ulike dimensjoner ved det kirkelige fellesskap
- Være bekreftende og inkluderende, men samtidig inviterende og utfordrende
- Tenke nyansert om fellesskap på ulike nivå: Smågrupper, gudstjenestefellesskap, på tvers av menigheter, fellesskap på tvers av menigheter, fellesskap i kirken, økumenisk fellesskap

- Styrke og etablere ulike former for fellesskap i fellesskapet
 - Rom for nære fellesskap, men unngå «familismen»
 - Rom for «den fremmede»
- Utløse potensialet i forholdet mellom ulike fellesskap og grupper: Fra tosporstenkning til helhetlig fellesskapsbygging
- Prestens relasjoner er viktige, men presten må ikke inngå i alle relasjoner
- Kristent fellesskap er et fellesskap av tjenester. Menighetsutvikling handler om å se og gi rom for ulike gaver og tjenester